

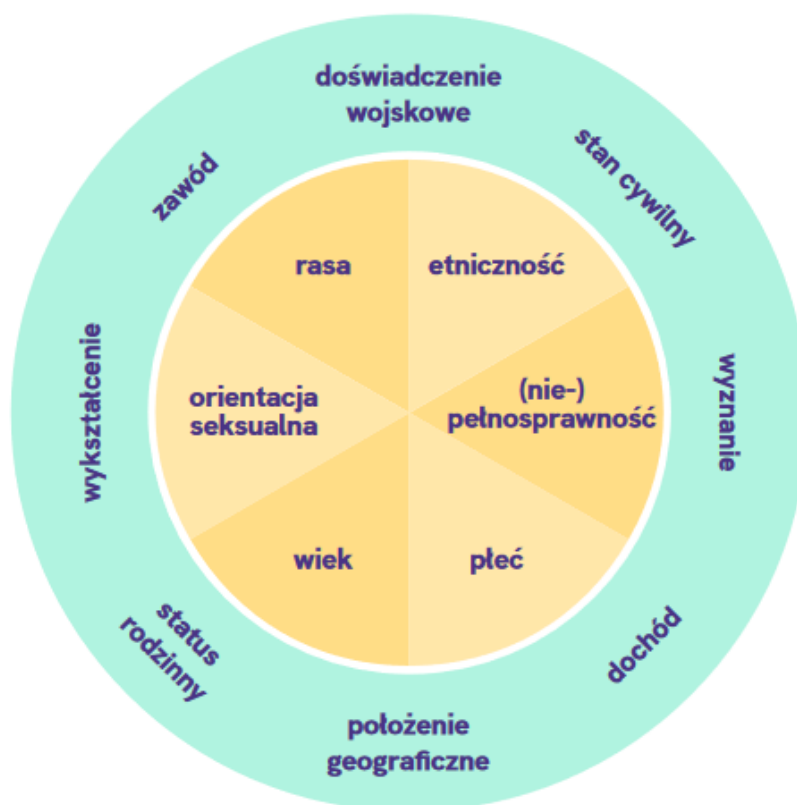
CZYM JEST DYSKRYMINACJA?

Dyskryminacja to niewłaściwe, wybiórcze, krzywdzące, nieuzasadnione i niesprawiedliwe traktowanie poszczególnych osób z powodu ich przynależności grupowej.

Można być dyskryminowanym z uwagi na bardzo różne przynależności, takie jak płeć, stan zdrowia czy wygląd, ale też przynależność do stygmatyzowanej subkultury lub styl życia i poglądy.

Przesłankami do dyskryminacji mogą być cechy, z którymi dana osoba się urodziła oraz te, które nabyła niezależnie od własnej woli bądź które świadomie wybiera i kształtuje.

Zobrazowanie tych przesłanek widać na tzw. **koło różnorodności**. Koło ilustruje złożoność tożsamości, które mają kluczowe znaczenie dla funkcjonowania danej osoby z samym/samą sobą, a także, czy przede wszystkim, w domu, miejscu pracy, organizacji lub szerzej – w społeczeństwie.

Prototyp Koła Różnorodności, za: Loden i Rosener, 1991

Tożsamość pierwotna to przynależności, z którymi się rodzimy bądź które nabywamy we wczesnym dzieciństwie. Utrzymują się one przez całe życie, są trudne do kontrolowania i samodzielnej zmiany przez osobę, którą wyróżniają. Składają się na nią elementy w wewnętrznym kręgu.

Tożsamość wtórna, czyli przynależności nabywane przez jednostkę w trakcie jej życia podlegają zmianie, są bardziej kontrolowane, częściej zależne od indywidualnego wyboru jednostki. Należą do niej elementy w zewnętrznym kręgu.

Przykłady dyskryminacji ze względu na tożsamość pierwotną:

1. Wiek: mężczyzna, mimo posiadania wymaganego doświadczenia zawodowego i kwalifikacji zawodowych nie zostaje zatrudniony na stanowisku pracy z uwagi na fakt, że ma 62 lata.
2. Płeć: kobieta pracując na tym samym stanowisku pracy co mężczyzna zarabia mniej.
3. (Nie)pełnosprawność: odmowa wstępu do restauracji osobie z niepełnosprawnością poruszającą się z psem przewodnikiem.
4. Etniczność: firma nie zatrudnia do pracy osoby z powodu faktu, że jest pochodzenia romskiego.
5. Rasa: wykluczanie z grupy rówieśniczej dziecka ciemnoskórego.
6. Orientacja seksualna: odmowa osobie o orientacji homoseksualnej możliwości honorowego oddawania krwi.

Przykłady dyskryminacji ze względu na tożsamość wtórną:

1. Stan cywilny: firma odmawia zatrudnienia młodej mężatki z uwagi na potencjalne jej zajście w ciążę.
2. Wyznanie: odmowa wstępu kobiecie noszącej islamską chustę na basen i uzasadnienie tej decyzji koniecznością zachowania wymogów higieny.
3. Dochód: dziecko nie jest zapraszane na urodziny koleżanki z klasy z powodu niskiego statusu materialnego rodziny, z której pochodzi.
4. Położenie geograficzne: osobie mieszkającej w Sosnowcu zabrania się udziału w spotkaniu poświęconym kulturze Górnego Śląska.
5. Status rodzinny: odmowa uzyskania przez kobietę awansu zawodowego z uwagi na fakt posiadania przez nią dzieci.
6. Wykształcenie: pracodawca nie zatrudnia osoby z wyższym wykształceniem, bo na dane stanowisko wystarczy zatrudnienie osoby z wykształceniem średnim.
7. Zawód: sprzedawca odmawia obsłużenia klienta z uwagi na fakt, że ten jest politykiem.
8. Doświadczenie wojskowe: odrzucenie wniosku o wynajem od weterana, ponieważ właściciel zakłada, że wnioskodawca może mieć zespół stresu pourazowego (PTSD) i może stanowić ryzyko dla innych.

Opracowano na przykładzie:

Edukacja antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski. Wydanie II, Towarzystwo Edukacji Antydyskryminacyjnej, Warszawa-Kraków 2023.